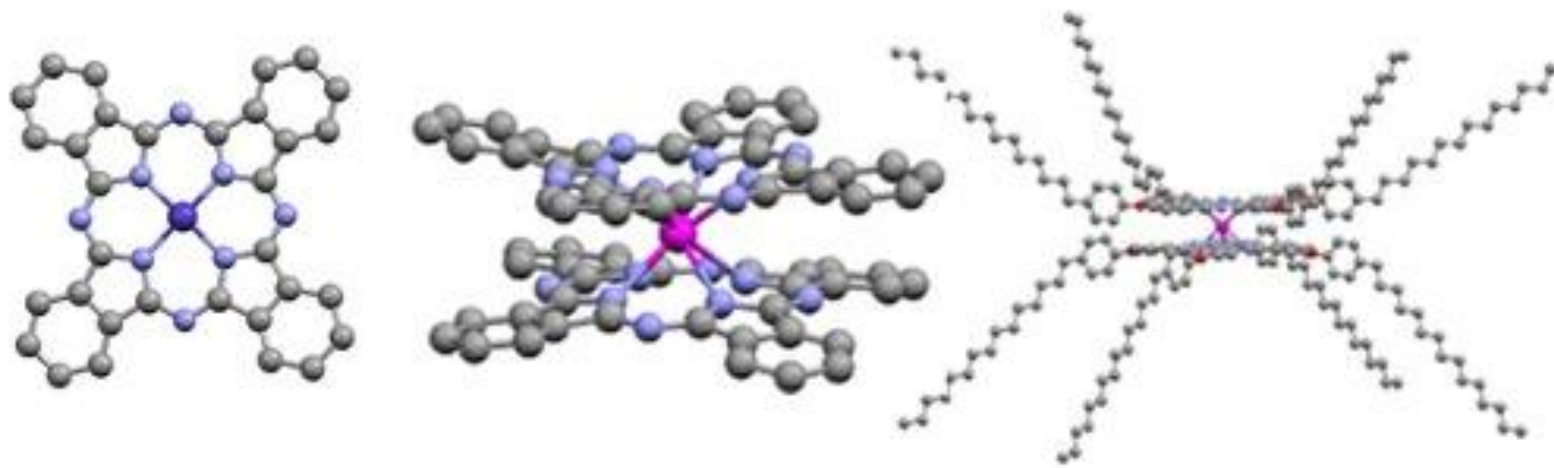

O niektórych sposobach udoskonalania procesów katalizowanych metalami i ich związkami

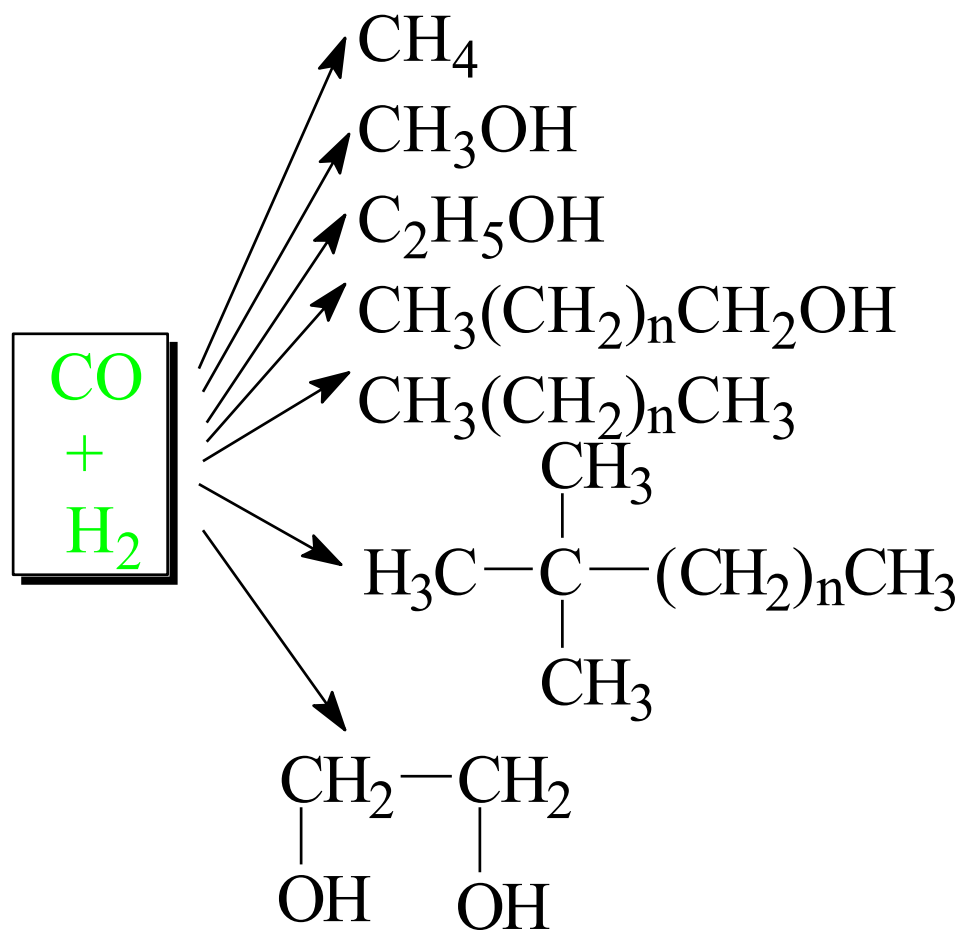

Procesy katalizowane kompleksami metali

Wybrane przykłady

Hydroodsiarczanie ropy naftowej	Re, Mo		
Hydroformylacja alkenów	Rh, Co		
Synteza kwasu octowego	Rh, Ir	Metateza alkenów i winylosilanów	Mo, W
Polimeryzacja monomerów winylowych	Ti + Al	Hydrosililowanie alkenów	Pt, Rh
Utlenianie węglowodorów	Co, Mn	ROMP, RCM	Rh, Ru
Synteza aldehydu octowego	Pd	Izomeryzacja alkenów	Ru, Rh
Synteza metakrylanu metylu	Pd	Aktywacja CO, N ₂ , CH ₄	Mo, Fe
Epoksydacja alkenów	W, V		
Asymetryczna epoksydacja alkoholi allilowych	Ti		
Asymetryczne uwodornienie	Rh, Ru		
Asymetryczna redukcja ketonów	Ru		
Asymetryczne dihydroksylowanie alkenów	Ti, Os		

Katalizatory a selektywność procesu Kierunki reakcji Fischera-Tropscha

Ni

CuO/ZnO/Cr₂O₃

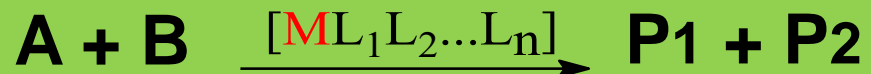
Rh + promotory

Co/Ru

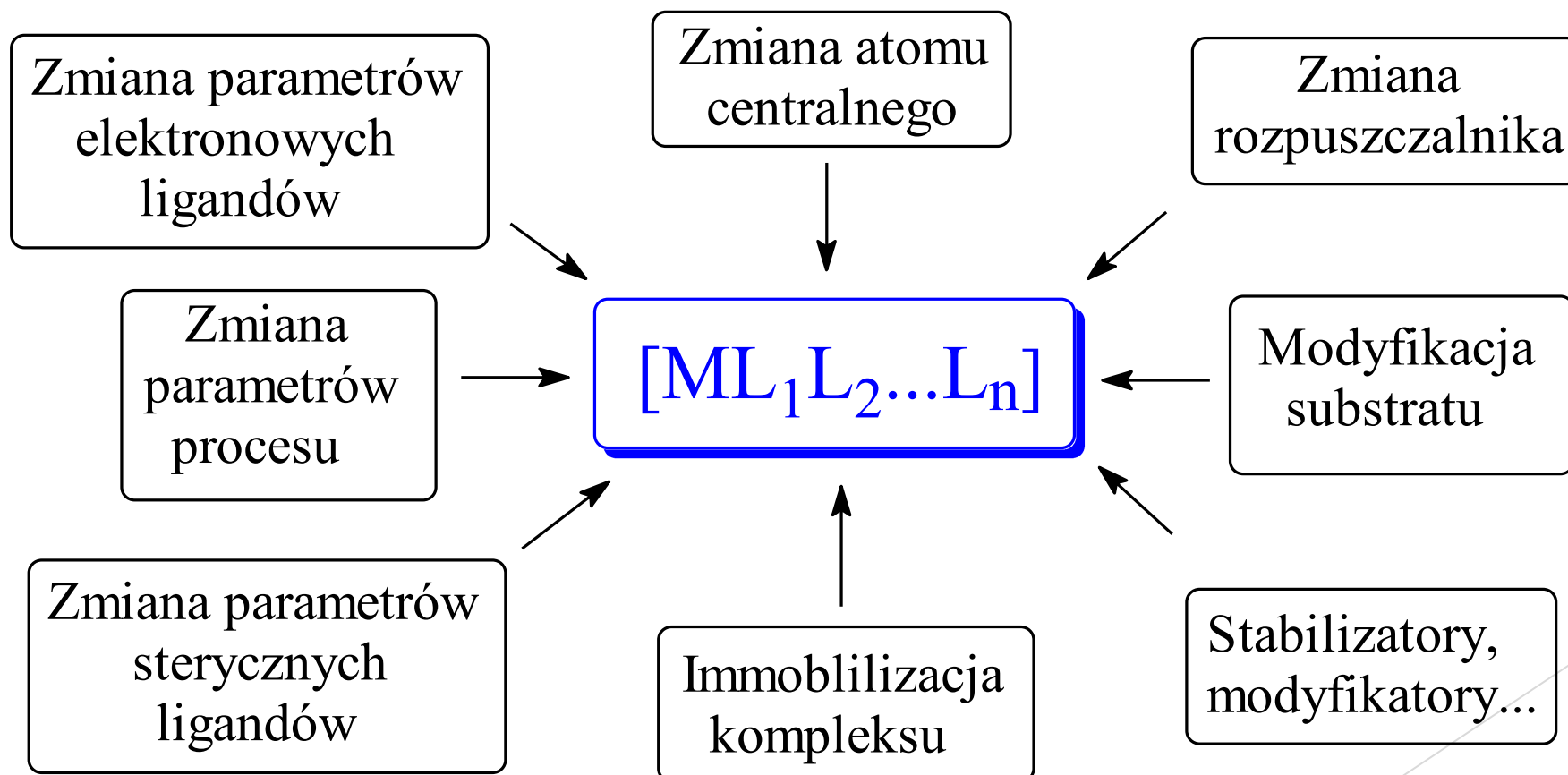
Fe + promotory

ThO₂

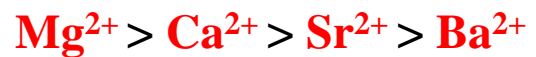
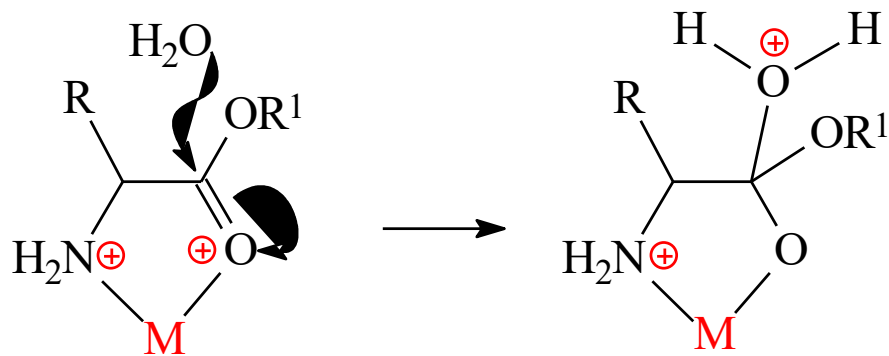
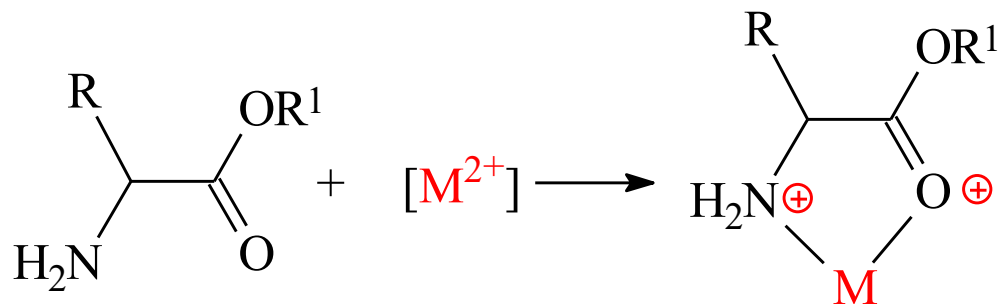
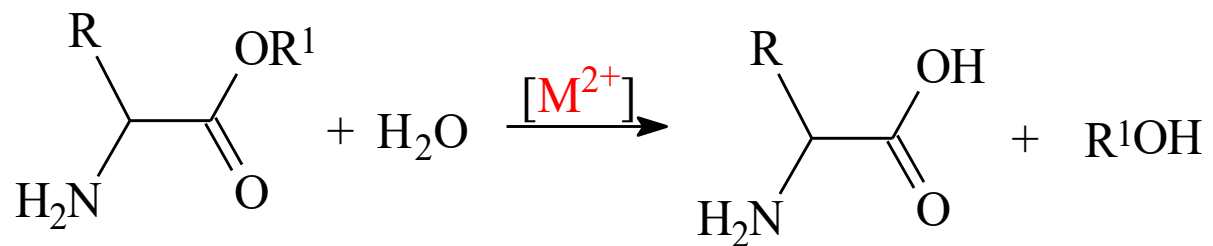
Rh/MgO

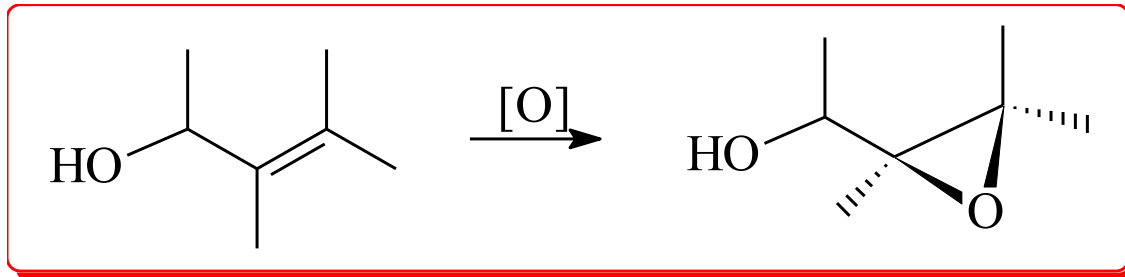
Co możemy zmienić w układzie substraty - katalizator
(kompleks metalu)?

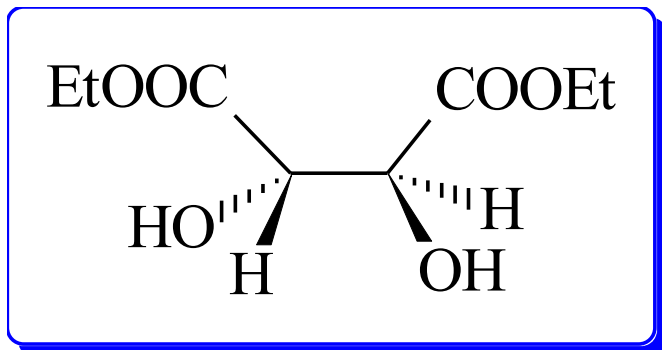
Zmiana atomu centralnego - wzrost szybkości reakcji

Zmiana atomu centralnego - spektakularny wzrost selektywności reakcji

[Ti], [Mo] lub [V] + *t*-BuOOH + winian dietylu

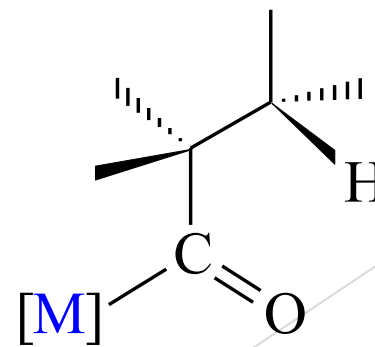
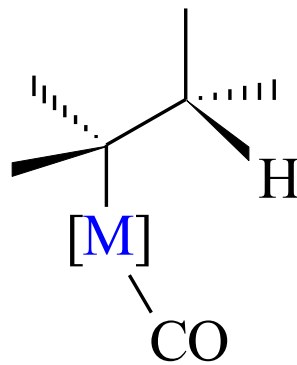
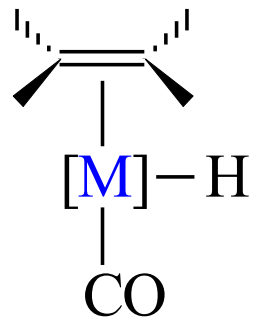
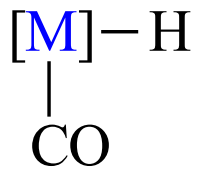
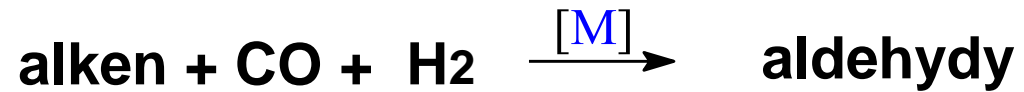

[Mo], [V] - e.e. (d.e.) < 10%

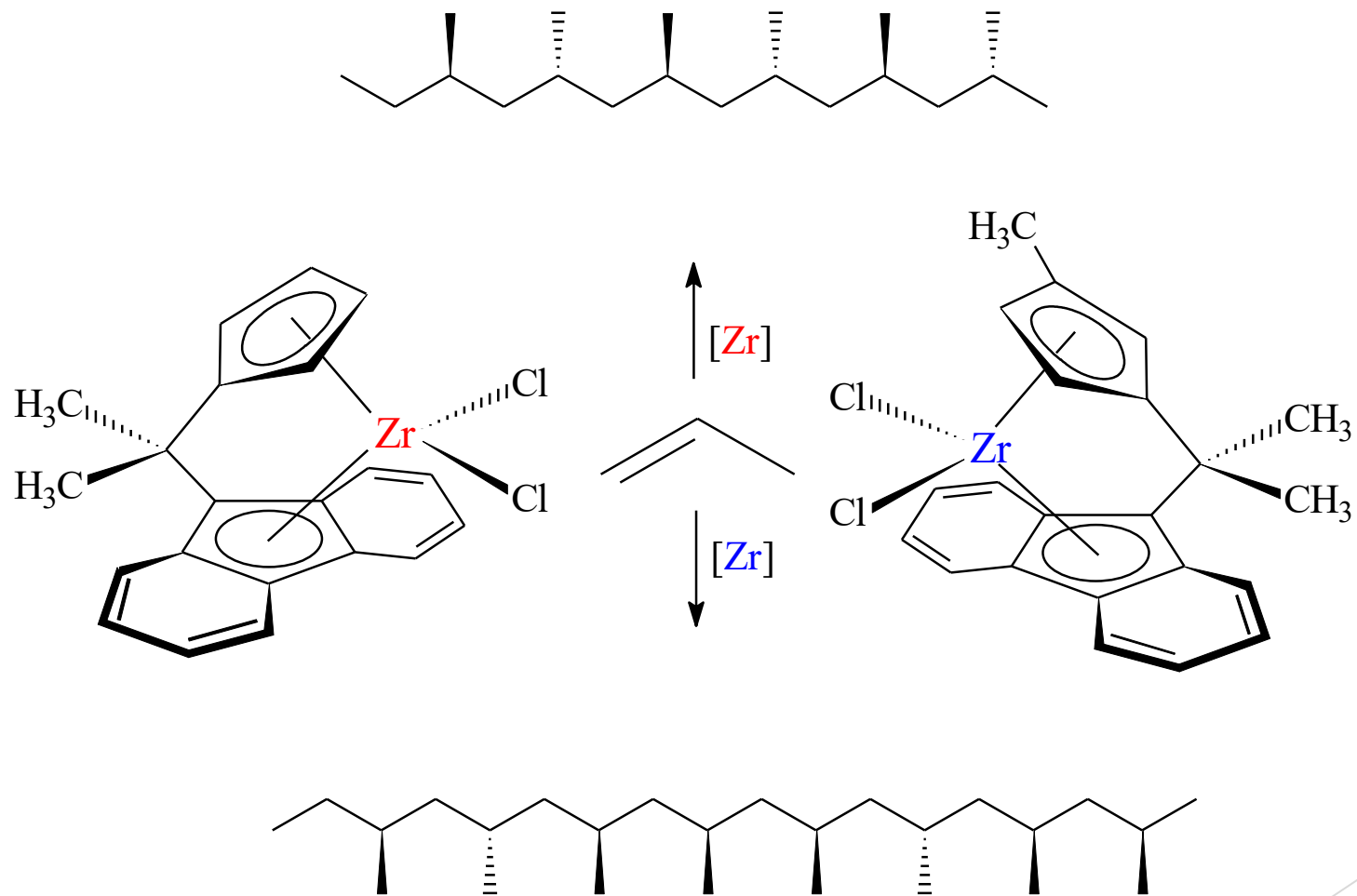
[Ti] - e.e. (d.e.) do 100% (90 -99)

[Ti(O-*i*Pr)₄] - *t*-BuOOH - winian dietylu

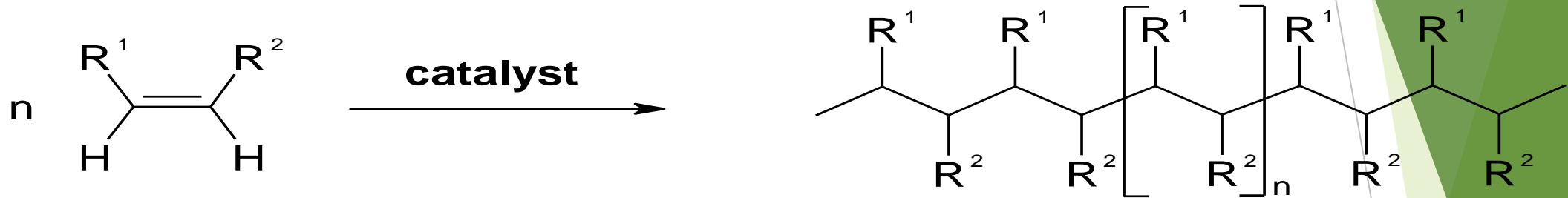
Zmiana atomu centralnego - wzrost szybkości i selektywności reakcji

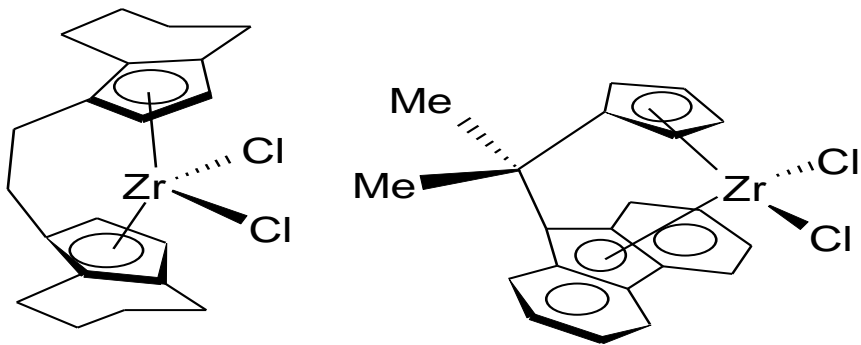
Zmiana parametru sterycznego liganda - zmiana kierunku reakcji

Catalytic Polymerization

Transition metal Catalysts for olefin polymerization

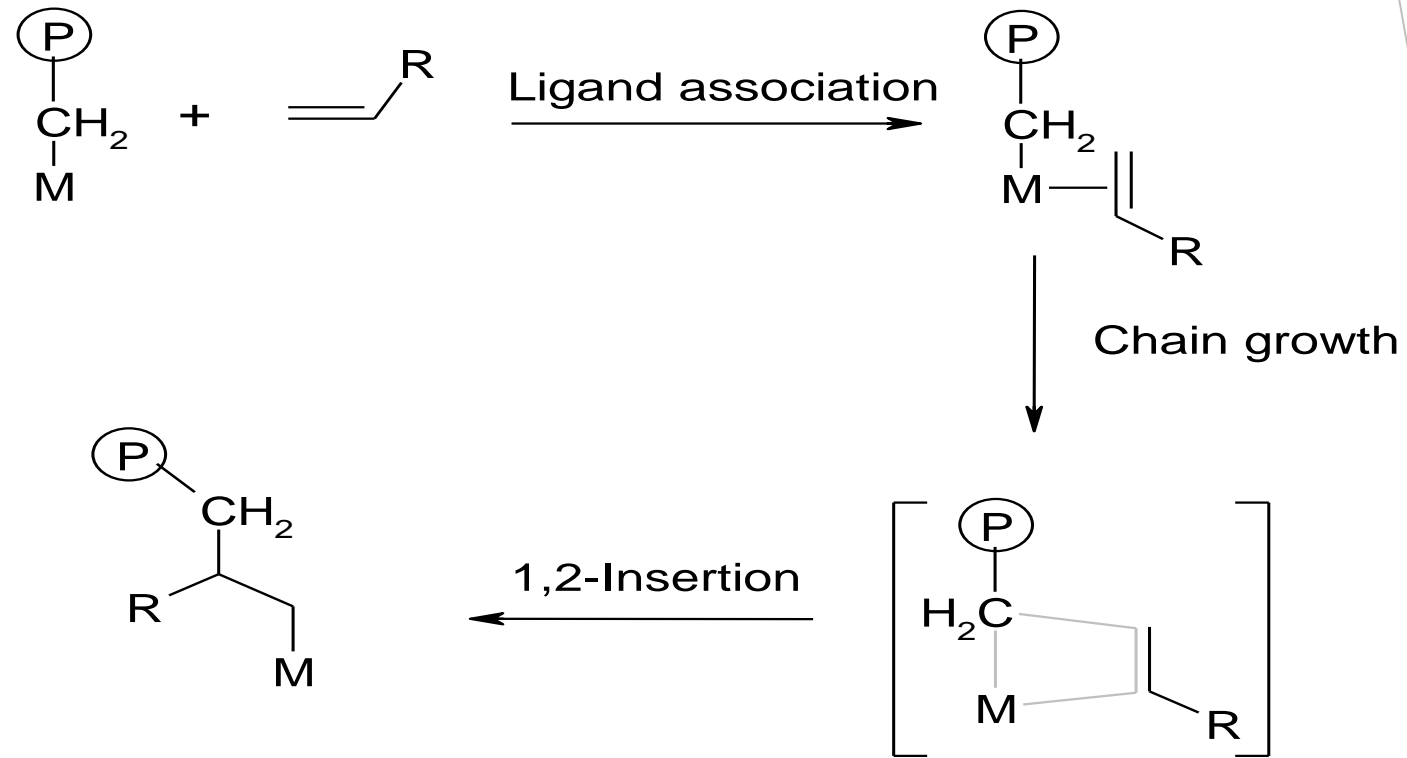

Metallocenes Catalyst
(Single-Site Catalyst)

$\text{CrO}_3/\text{silica}$
Phillips catalyst

$\text{TiCl}_4 + \text{AlEt}_2\text{Cl}/\text{Al}_2\text{Et}_3\text{Cl}_3 = \beta\text{-TiCl}_3 + \text{AlCl}_3$
Zigler-Natta catalyst

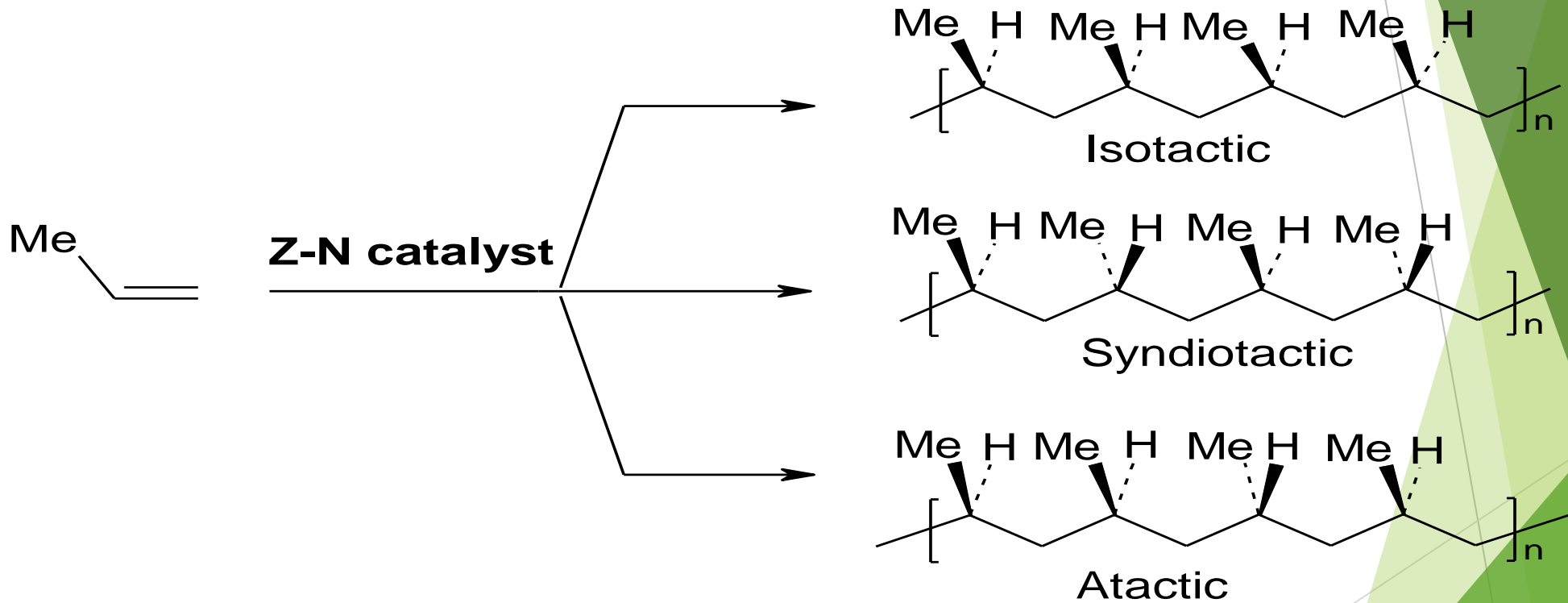
Polymerization Mechanism

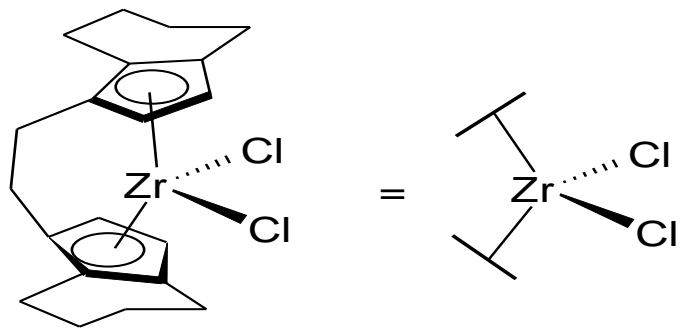
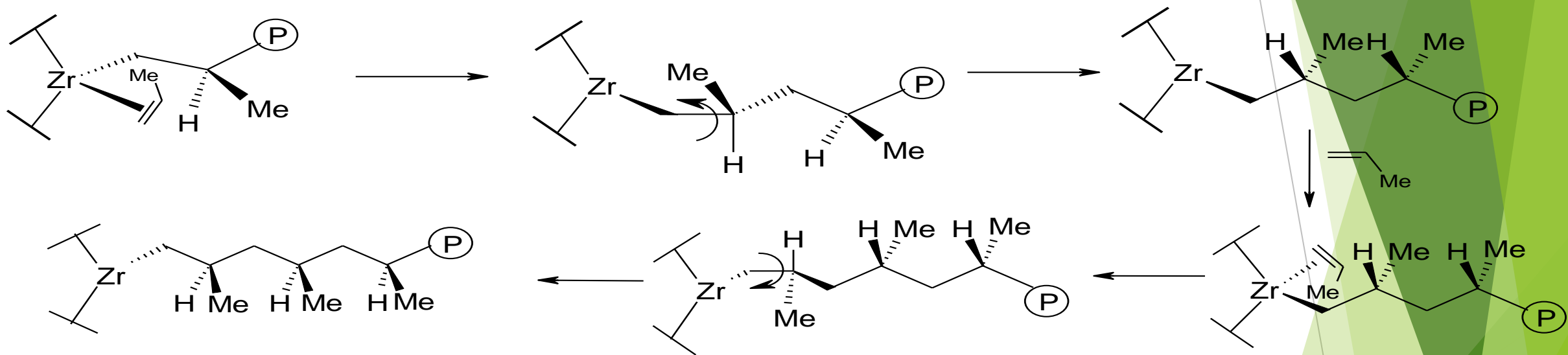
Propagation of polymer chain

What is the role of the metal (M)?

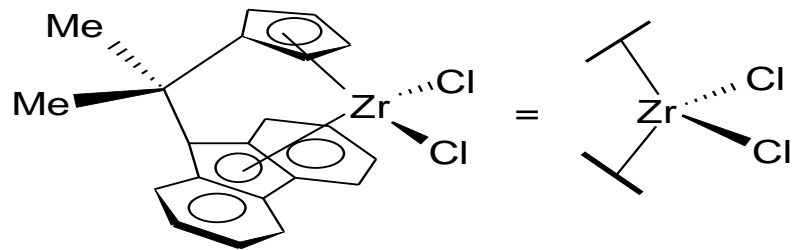
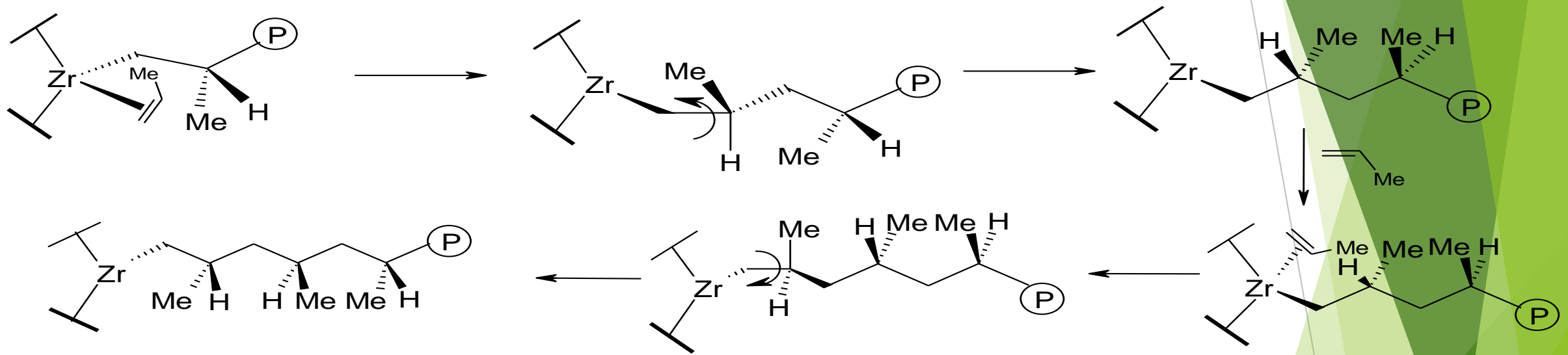
Stereochemistry of polypropylene (PP)

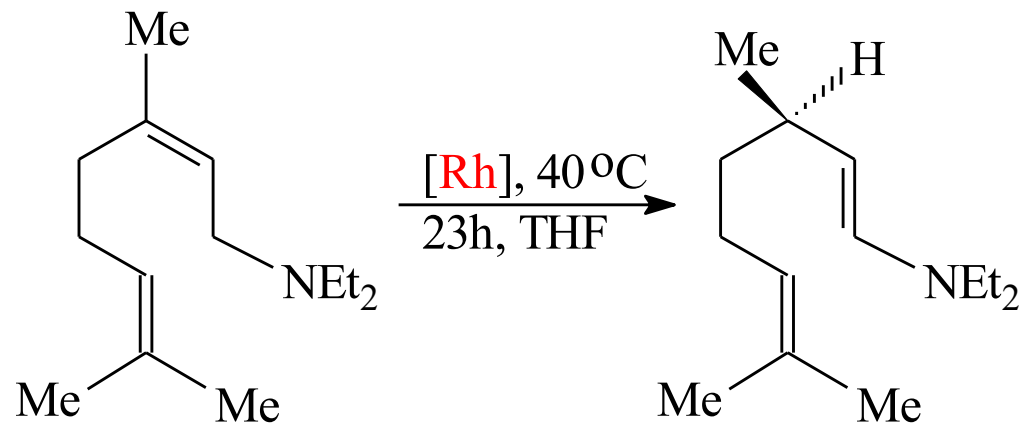
Mechanism for Isotactic Polymerization

Mechanism for Syndiotactic Polymerization

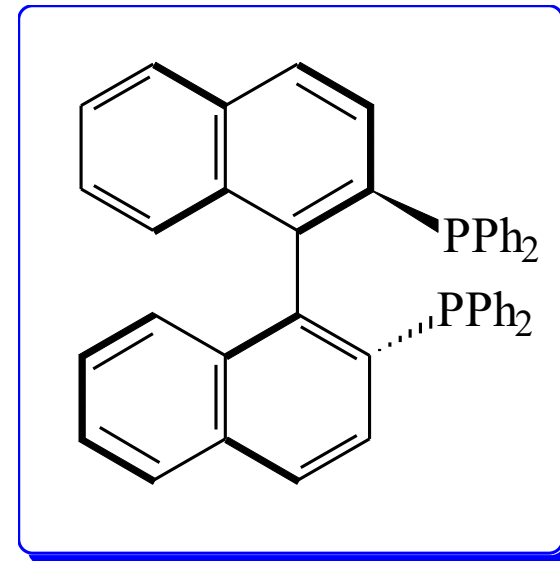

Zmiana parametru sterycznego liganda - spektakularna selektywność reakcji

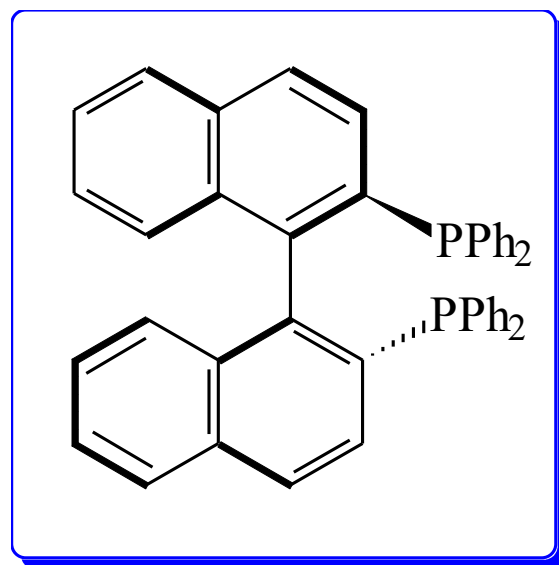
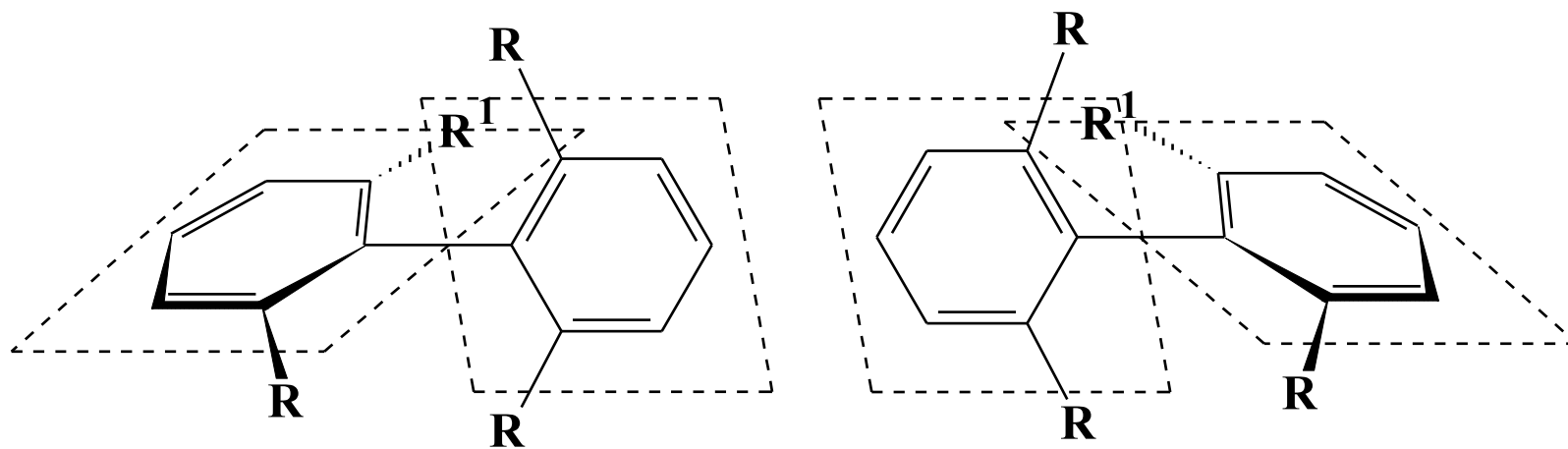

e.e. = 98%

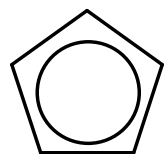
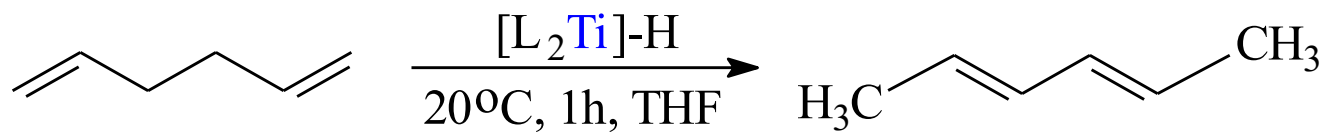
$[\text{Rh}] = [\text{Rh}((+)\text{-BINAP})(1,5\text{-COD})]\text{ClO}_4$

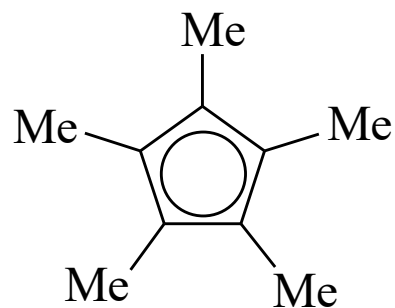
Ligandy o chiralności osiowej - pochodne bifenylu i binaftyłu

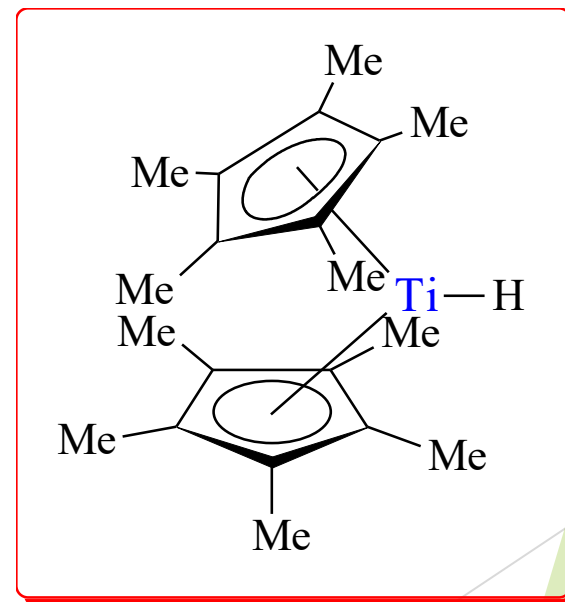
Zmiana parametru sterycznego liganda - niezwykła selektywność reakcji

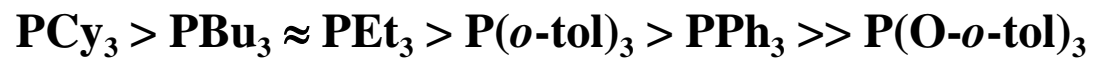
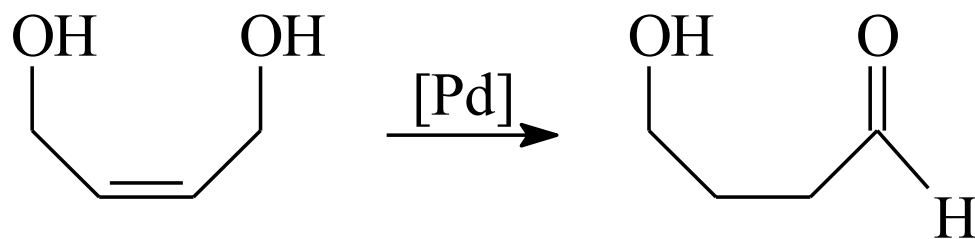
20%

99%

Zmiana parametrów elektronowych ligandów - wzrost szybkości i selektywności reakcji

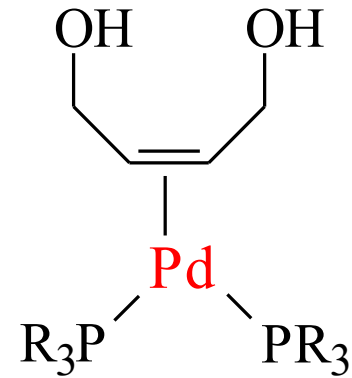
χ (parametr elektronowy)

0,3 4,2 5,6 10,5 12,9 28

Θ (parametr steryczny)

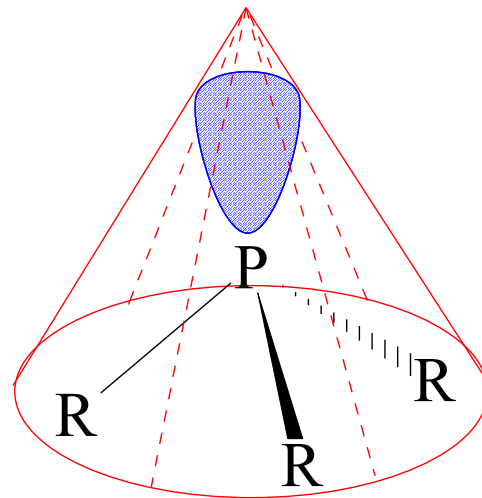
170 139 132 194 145 141

Wpływ liganda (χ) - stabilizacja związku pośredniego

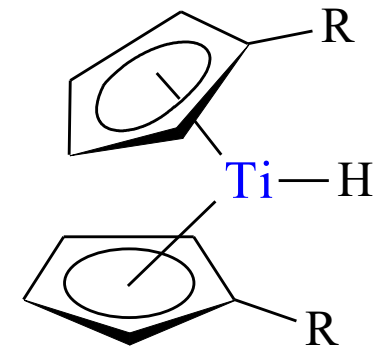
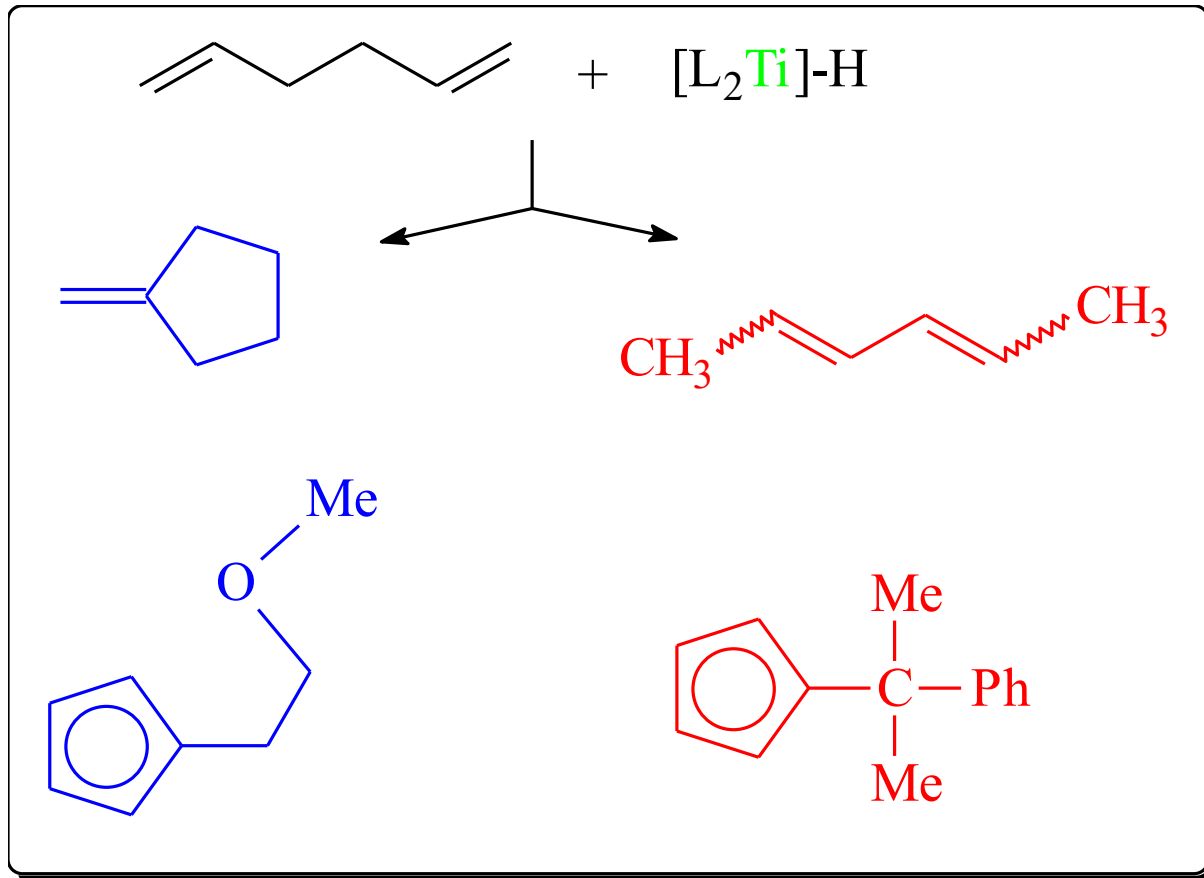

χ (parametr elektronowy);

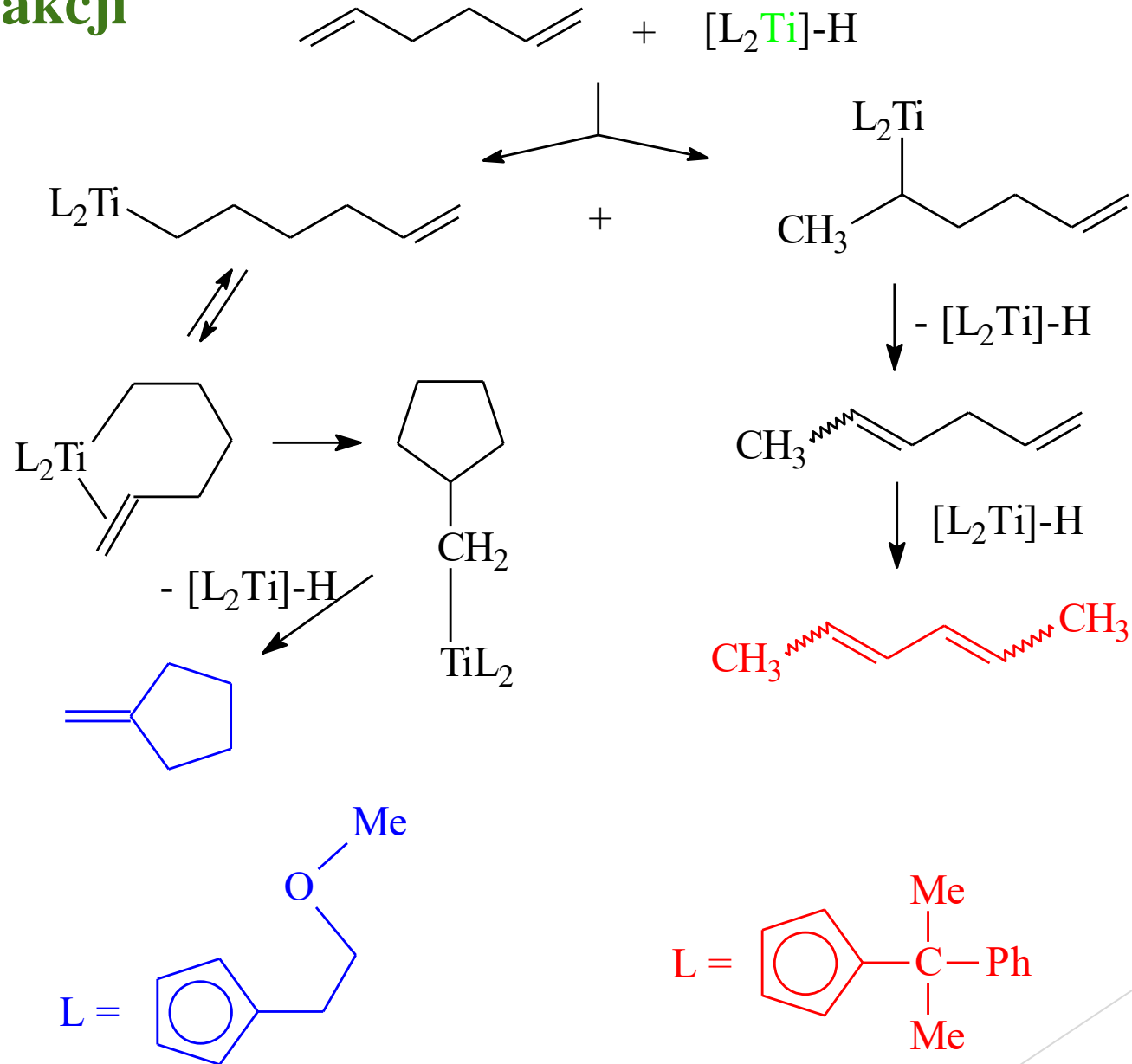
Θ (parametr steryczny)

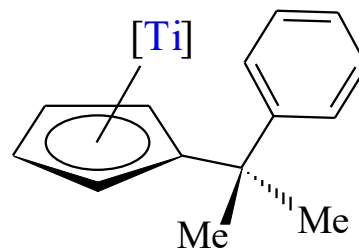
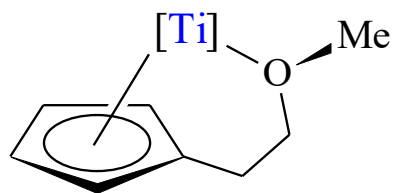
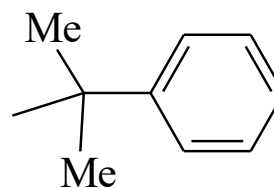
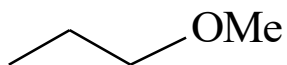
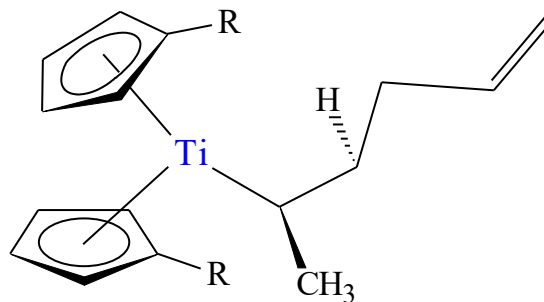
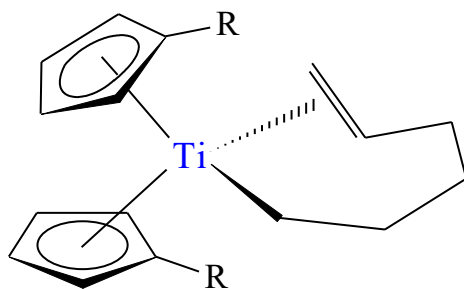
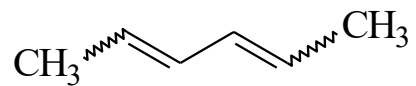
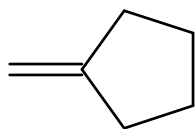
Zmiana parametrów sterycznych i elektronowych ligandów - zmiana kierunku reakcji

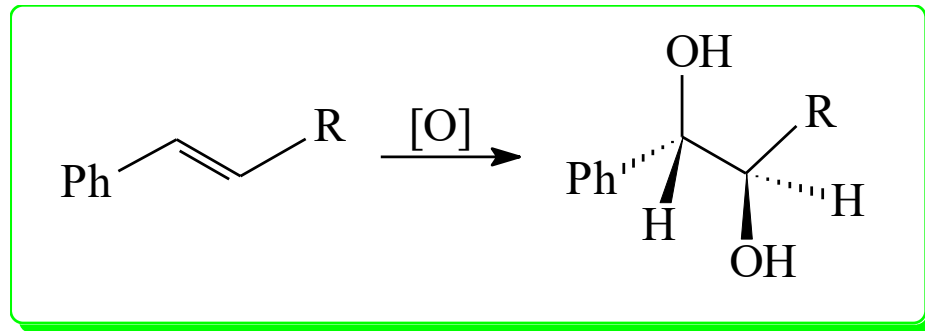
Mechanizm reakcji

Zmiana parametrów sterycznych i elektronowych ligandów - zmiana kierunku reakcji

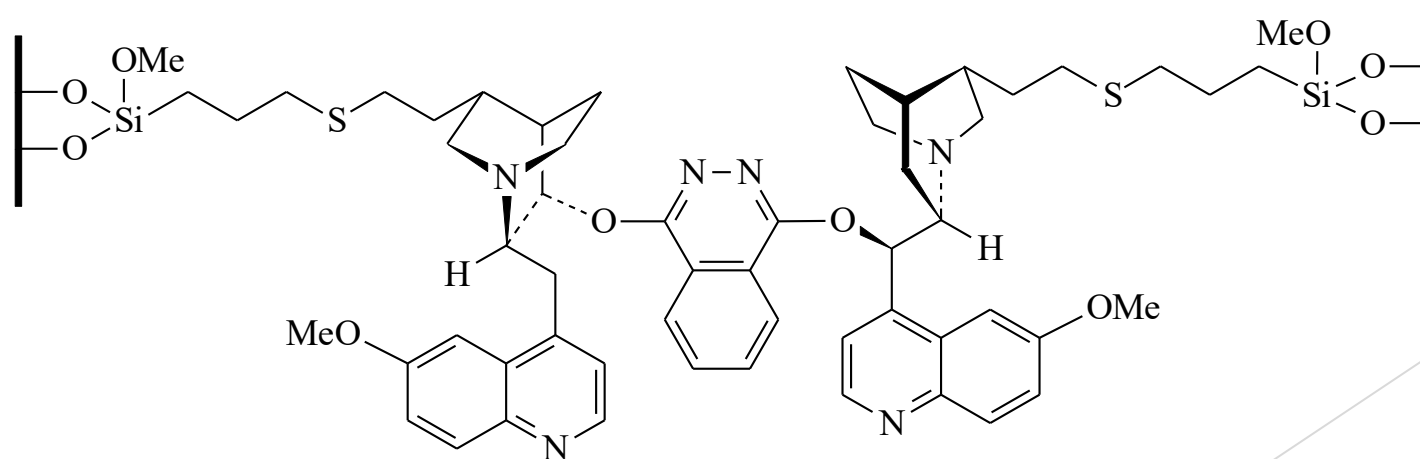

Immobilizacja - możliwość łatwego oddzielenia produktów od katalizatora

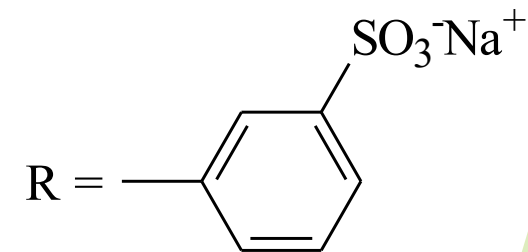
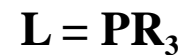
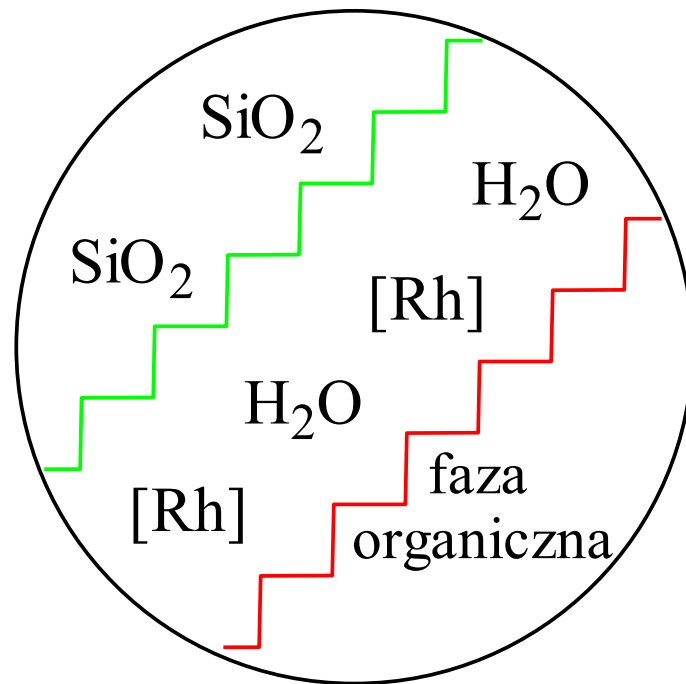
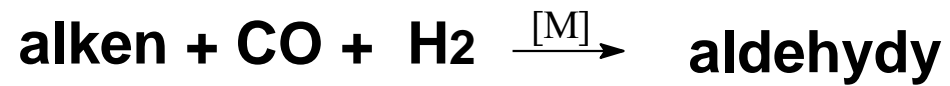

w = 88 - 93%; d.e. = 95,2 - >99%

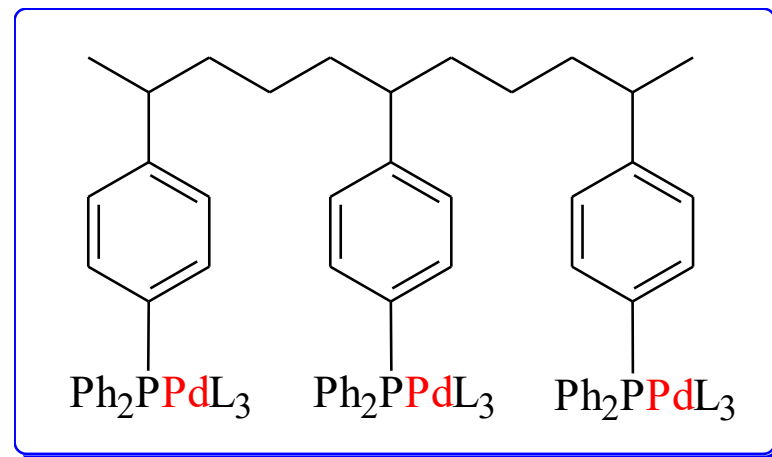
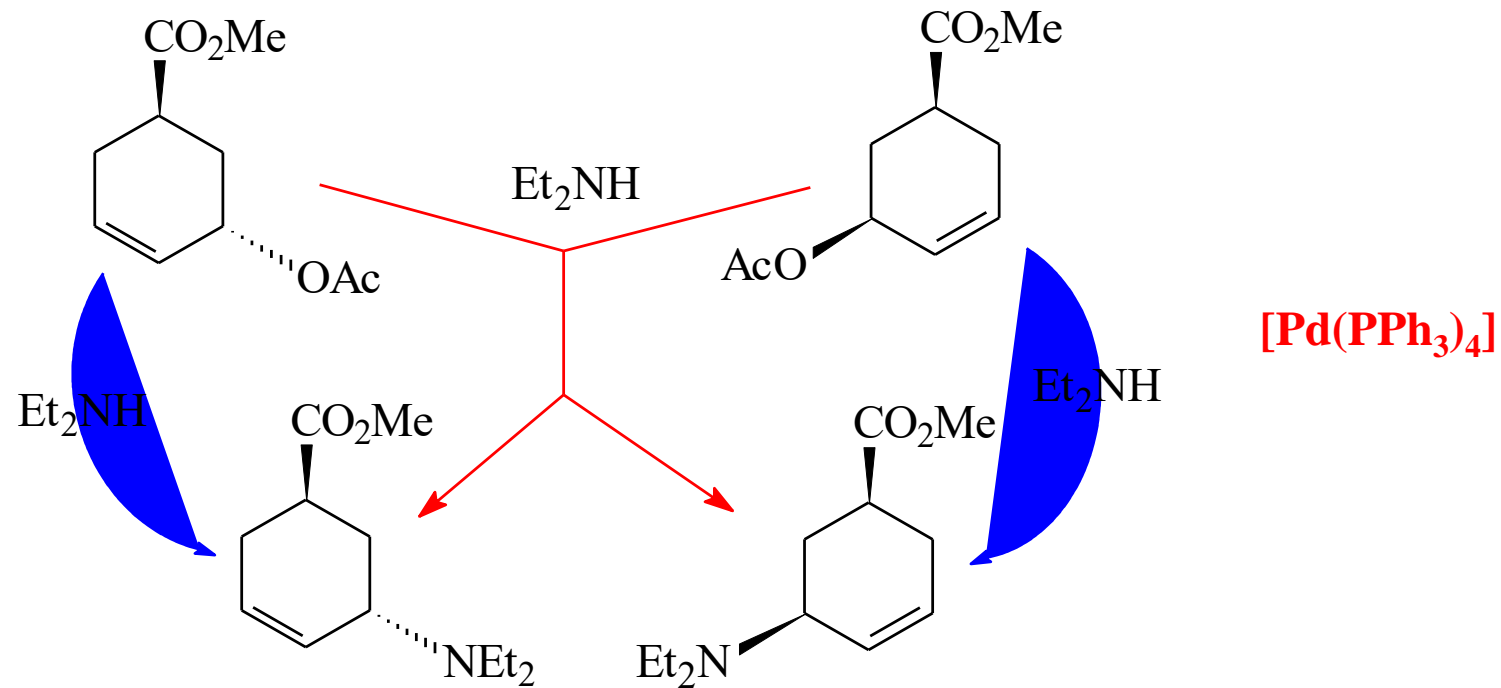
[O] = **OsO₄** + **K₃[Fe(CN)₆]** + **K₂CO₃** + *t*-BuOH + L

Immobilizacja - możliwość łatwego oddzielenia produktów od katalizatora

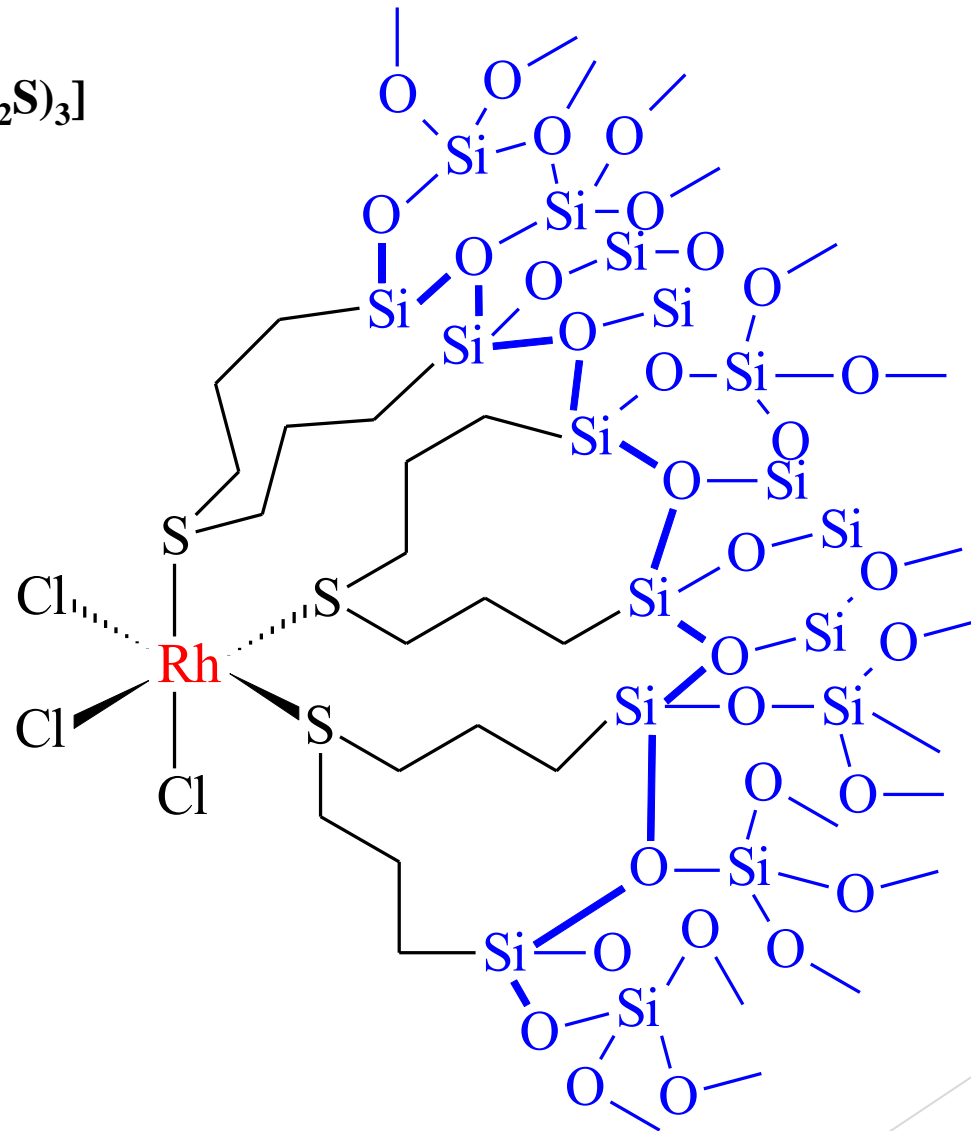

Immobilizacja katalizatora - wzrost selektywności

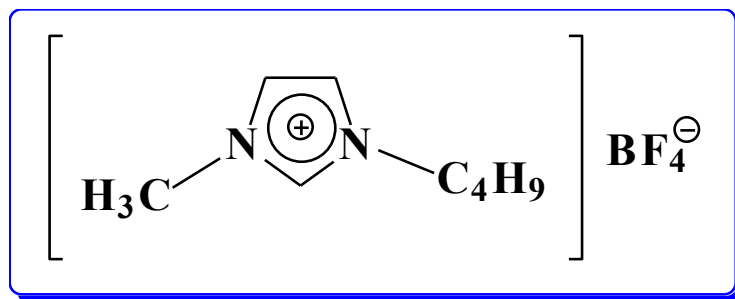
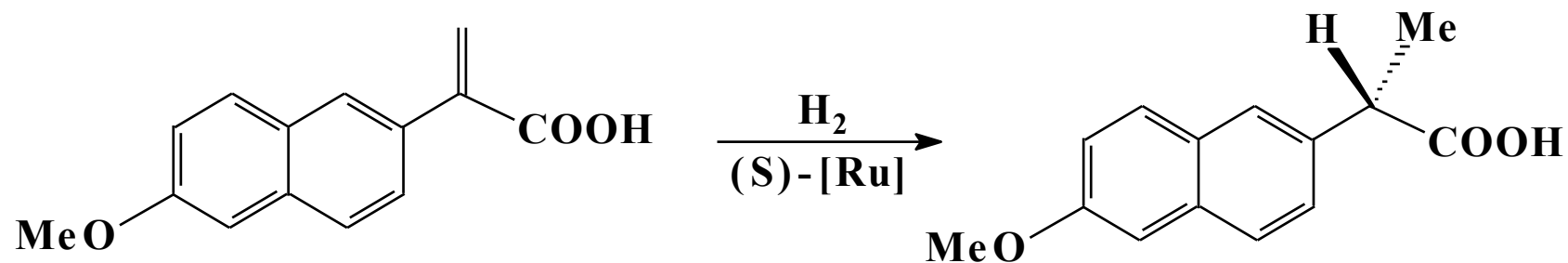
Immobilizacja katalizatora (wielokrotne związanie z matrycą) - wzrost trwałości katalizatora (uwodornienia, hydroformylacji)

homogeniczny - $[\text{RhCl}_3(\text{Et}_2\text{S})_3]$

Immobilizacja w polarnej fazie ciekłej - wzrost enancjoselektywności i łatwość oddzielenia katalizatora od produktu

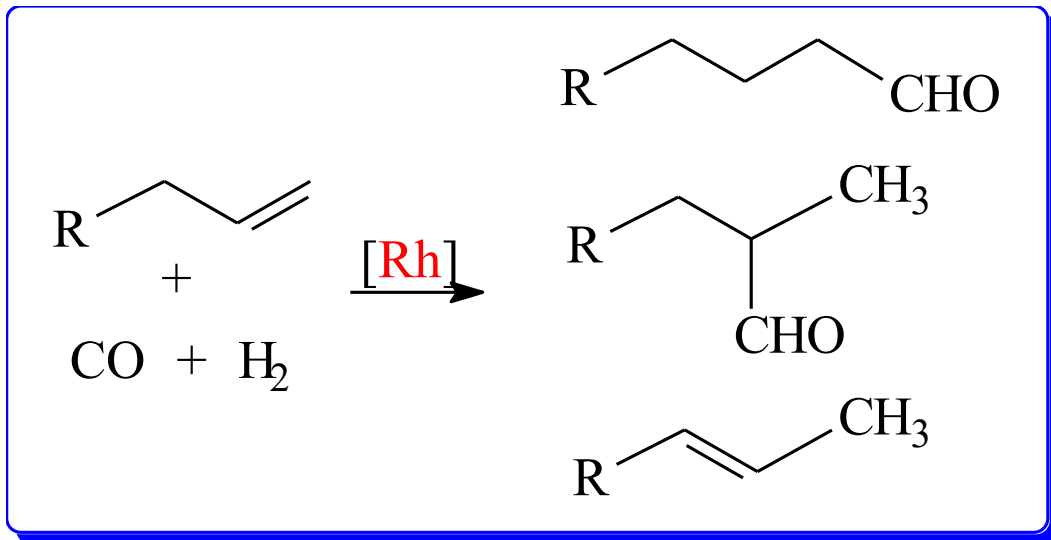
synteza (S)-Naproxenu

75atm H₂, 20h, [BMI]BF₄ + *i*-PrOH, w = 100%, 80% e.e.

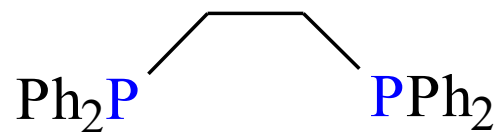
homogeniczny - 75% e.e.

Stabilizatory, modyfikatory - wzrost trwałości katalizatora, wzrost selektywności procesu

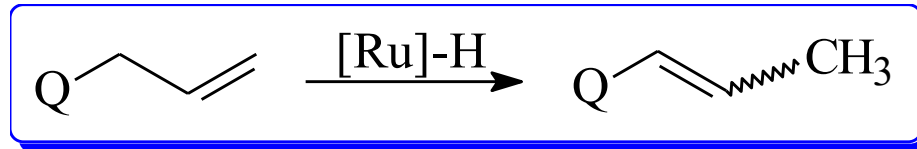

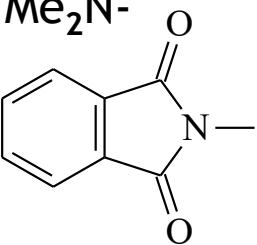
PPh ₃ /Rh	0	1	3	13
Aldehydy [%]	0-11	13-20	26-31	69-83
2-Alkeny [%]	70-90	68-73	51-63	7-14

Difosfiny

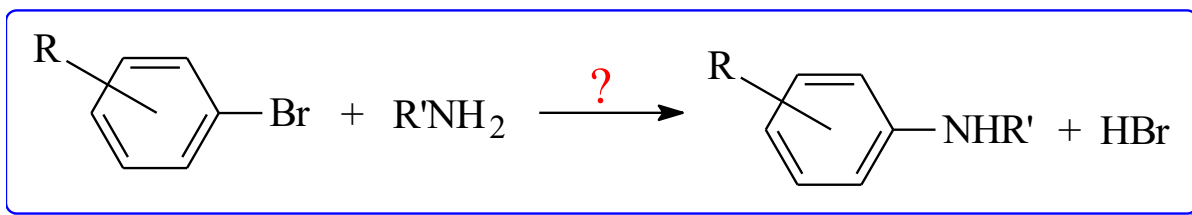

Modyfikacja grupy funkcyjnej substratu - zmiana kierunku reakcji

Q	Q-CH=CH-CH ₃
HO-	20
PhO-	100
Me ₃ SiO-	100
HS-	0
PhS-	0
Me ₃ CS-	99
H ₂ N-	0
Me ₂ N-	0
	100
(Me ₃ Si) ₂ N-	99

Projektowanie katalizatora do planowanej reakcji

Propozycje:

Atom centralny (formalny stopień utlenienia):

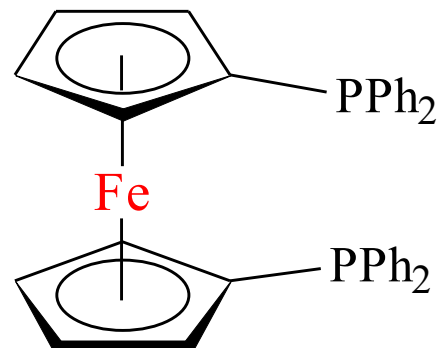
Pd(0), Ni(0), Pt(0), Rh(0 lub I), ...

Ligandy: fosfiny, aminy, CO, dieny, ...

Rozpuszczalnik: aminy, etery, benzen, ...

Realizacja:

Pd(0)
[PdL₂]

THF

Nowy paradygmat katalizy

Kataliza XX wieku

Poszukiwanie rozmaitych substancji chemicznych o działaniu katalitycznym.

Określanie i modyfikowanie ich właściwości.

Poznawanie mechanizmu działania katalizatorów na poziomie molekularnym.

Elementy projektowania niektórych katalizatorów.

Kataliza XXI wieku

Dalsze badania mechanizmów reakcji katalitycznych.

Zastosowanie metod obliczeniowych i nanotechnologii do projektowania układów katalitycznych w skali molekularnej.

Efekt: „inteligentny” katalizator zaprojektowany stosownie do potrzeb dowolnej możliwej do wyobrażenia i dopuszczalnej termodynamicznie reakcji chemicznej.